| **Частична предварителна оценка на въздействието** | |
|---|---|
| **Институция:**<br>Министерство на образованието и науката | **Нормативен акт: Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование** |
| ◉ Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет | ○ Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за: |
| **Лица за контакт:**<br>Ивайло Христов - директор на дирекция „Правна“<br><br>Евгения Костадинова - директор на дирекция „Съдържание на предучилищното и училищното образование“ в Министерството на образованието и науката<br><br>Нели Цекова – директор на дирекция „Организация и контрол“ в Министерство на образованието и науката | **Телефон и ел. поща:**<br>Тел. 02 9217 527<br>e-mail: i.hristov@mon.bg<br><br>Тел.: 02 9217 746<br>e-mail: e.kostadinova@mon.bg<br><br>Тел: 02 9217 554<br>e-mail - n.mancheva@mon.bg |

**1.Проблеми за решаване:**

*1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.*

**Проблем: „Необходимост от усъвършенстване и актуализиране на разпоредби от някои области в Закона за предучилищното и училищното образование“**

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) влиза в сила от 1 август 2016 г. като изцяло нов закон, уреждащ отношенията в системата на предучилищното и училищното образование в съответствие с изискванията на съвременните образователни системи. Той урежда обществените отношения, свързани с осигуряване на правото на предучилищно и училищно образование, както и с устройството, функциите, организацията, управлението и финансирането на предучилищното и училищното образование.

Изминалите близо 10 години от прилагането на закона, наред с позитивите от ориентирането на образователния процес към придобиване на ключови компетентности, от извеждането на приобщаването като съществен елемент, от акцентирането върху качеството и резултатите, показват и редица области, които се нуждаят от преуреждане. Макар че в годините ЗПУО е изменян и допълван нееднократно, тези промени са били преди всичко в резултат на възникнали конкретни казуси.

Настоящата частична предварителна оценка на въздействието си поставя за цел да идентифицира и анализира области от разглеждания нормативен акт, които се нуждаят от усъвършенстване, като предожи варианти за решение, за да се постигне по-добро и ефективно регулиране на обществените отношения в сферата на предучилищното и училищното образование. Така екипът от експерти, изготвящ оценката на въздействие, вземайки предвид становищата на експертите по съответните направления достигна до следните направления от ЗПУО, които поради описаните в хода на оценката причини е необходимо да бъдат подобрени.

**Идентифицирани проблемни области:**

- **„Независимо от усилията за обхващане на 4-годишните в задължително предучилищно образование, в първи клас постъпват деца, които не владеят български в достатъчна степен“:**

Към момента езикова подкрепа се предоставя само по пътя на общата подкрепа за личностно развитие, в т.ч. чрез допълнително обучение по български език и литература, чрез консултации и др. Практиката обаче показва, че независимо от усилията за обхващане на 4-годишните в задължително предучилищно образование в първи клас постъпват деца, които не владеят български в достатъчна степен, като това пречи на пълноценното им обучение по всички предмети. Те бързо натрупват дефицити, демотивират се и в крайна сметка отпадат от образователната система. Проблемите се задълбочават и от преминаването им в следващ клас в рамките на началния етап, без да повтарят. Предоставянето на допълнително обучение по български език наред с обучението по всички останали предмети по учебен план се оказва недостатъчно ефективна мярка, особено за учениците, които въобще не владеят български език.

- **„Необходимост от още по-добре организирана съвместна работа между институциите за ефективното реализиране на целеположени общи мерки и политики“ :**

С Постановление № 100 от 08 юни 2018 година (ПМС № 100) беше разработен Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (Механизъм). Прилагането на целенасочени и синхронизирани действия на всички ангажирани в изпълнението на Механизма институции на местно и на национално ниво се основава на цялостен интегриран подход с цел повишаване обхвата в предучилищното и училищното образование и намаляване броя на отпадналите от училище и дела на преждевременно напусналите училище. Механизмът се утвърди като ключова мярка, но все още недостатъчно ефективно държавните и местните органи на управление си взаимодействат за обхващане в системата на предучилищното и училищното образование на децата и учениците, подлежащи на задължително предучилищно и училищно образование. Основно тежестта в този процес е върху учителите и регионалните управления на

образованието, а практиката е доказала, че е повече от необходимо и редица други държавни институции активно да съдействат.

Наред с горното, преминаването на едносменен режим и преодоляването на сегрегацията в отделни училища все още не може да се реализира ефективно. Директори на училища съвместно с кметовете на общини не успяват да постигнат баланс в планирането на приема в I клас, както и в преодоляване на вторичната сегрегация. Практиката показва, че родители, които не записват децата си, подлежащи на задължително предучилищно или училищно образование, е трудно да бъдат мотивирани и задължени да гарантират правото на образование на собствените се деца. Фактът, че кметовете на общини са натоварени да издават актове за нарушения не е достатъчно работещ инструмент за гарантиране на обхват в предучилищното и училищното образование.

Друг аспект влизащ в обхвата на описвания проблем е наблюдаваната в последните години тенденция за кметовете на общини да се възползват и тълкуват изключително разширено правото си да обявяват учебни дни за неучебни. В действащата правна уредба е предвидено, че в случай на извънредни или непредвидени обстоятелства или за деня на честване на празника на общината кметът на общината след уведомяване на началника на регионалното управление на образованието може да обявява до три учебни дни за неучебни в една учебна година за училища на територията на общината. Практиката показва, че често използването на разпоредбата и позоваването на извънредни и непредвидени обстоятелства е на база несъществуващи такива, а се основава на усмотрението на кмета, което противоречи на целите на предвидената хипотеза и крие риск от неоснователна загуба на учебно време. Така например в някои от случаите кметовете се позовават на аргументи свързани с метеорологичните условия и със здравето на учениците, въпреки че в правомощията на регионалните здравни инспекции е определянето на противоепидемични мерки след оценяването на риска за здравето на гражданите.

По отношение на учебното време е уместно да се вземат под внимание и констатациите направени в доклада на Генерална дирекция „Образование, младеж, спорт и култура“ на ЕК за 2022 г. „Обзор на образованието и обучението за 2022 г. за България“, в който се представя и оценява актуалното и текущо развитие на политиката на образователната система на България. В докладът се цитират резултатите от проведено неотдавна национално проучване „Учебното време в България и Европа“, които сочат, че българските ученици имат по-малък брой учебни часове в сравнение с други ученици в Европа. Те имат и най-дългата ваканция в Европа средно 91 учебни дни годишно. В този смисъл обявяването на неучебни дни без обективната необходимост за това води до намаляване на броя учебни часове, дисбаланс в учебното време между отделните общини, които обстоятелства могат да повлияят на резултатите от обучителния процес.

- **„Необходимост от преразглеждане на оценяването на учениците като процес насочен към измерване на умения и компетентности, а не на механично възпроизвеждане на знания“**

Настоящият проблем се обуславя от това, че в преобладаващата част от случаите се прилагат рутинни практики за оценяване, фокусирано върху оценката, без да дава информация за напредъка на ученика към определен момент, а това пречи да се установяват силните и слабите му страни като предпоставка за отчитането на неговия прогрес в постигане на целите, да се направят необходимите констатации, да се анализират причините и да се препоръчват конкретни стъпки, за да се намали „незнанието“. Сравнително слабо е използвано формиращото оценяване в системата, особено в класовете след начален етап. Не се оценяват в достатъчна степен социално-емоционални и социално-поведенчески умения. Настоящото развитие на обществото недвусмислено показва нуждата от повече и ежедневни усилия както страна на родителите, така и от страна на образователната система за ценностното формиране на личността и възпитанието в добродетели, изведено като цел на образованието.

Това се онагледява и от незадоволителните резултати на българските ученици в международното оценяване на учениците - „PISA”, което е насочено към оценяване способността на учениците да използват познанията и уменията си в условията на реални житейски ситуации. PISA измерва компетентности, които се приемат като особено важни за самостоятелната обществена реализация и успешната адаптация на младия човек към променящата се реалност. Ключов елемент в PISA е разбирането, че компетентностите, които младите хора формират в училището, се отразяват върху способността им да продължат обучението си и да се интегрират успешно в обществото.

- **„Остарял и дублиращ се е моделът на атестиране и оценяване на педагогическите специалисти”**

Установява се необходимост от ясно разграничаване на ролите в професионалната подкрепа – между учител, подпомагащ студентите в педагогическа практика, и наставник на новоназначени учители. Остарял и дублиращ се е моделът на атестиране и оценяване, който създава административна тежест и затруднява проследимостта на резултатите от труда на педагогическите специалисти. Ограничена е ефективността на настоящия квалификационен модел, недостатъчно обвързан с реалните професионални потребности и резултати от обучението. Липсва механизъм за проследимост и оценка на качеството на програмите за повишаване на квалификацията. Необходимо е въвеждане на информационна система и регистър, които да осигурят прозрачност, отчетност и наблюдение на квалификационните дейности. Липсва връзка между придобити компетентности, квалификации и кариерно развитие, включително в частта, отнасяща се до висшето образование и професионално-квалификационните степени.

- **„Необходимо е регламентираните правила уреждащи ползването на познавателни книжки, учебници и учебни помагала да бъдат прецизирани”**

Към момента, при настъпили изменения и допълнения в учебните програми, касаещи една тема, няма възможност да се извършват обективно необходими промени само в частта на учебника, касаеща промяната. Някои от учебниците са тежки; учениците ги носят в училище през цялата учебна година независимо от това, че част от учебното съдържание е изучено. При обективни промени на съдържанието учебниците, които ще бъдат електронни издания, ще могат да отразяват промените, без това да се съобразява със срока на ползване. Към настоящия момент познавателните книжки и учебните помагала се създават като печатни издания, печатни издания с електронен вариант или електронни издания, а учебниците – само като печатни издания или печатни издания с електронен вариант.

Освен това практиката показва, че се извършва формално оценката във втория етап – оценка за пригодността за прилагане в училище на проектите на учебници и учебни комплекти. Формално се извършва и съгласуването на оценителите на проектите на познавателна книжка, учебник или на учебен комплект от председателя на Българската академия на науките, което показва необходимостта от целеви промени, с които да се оптимизира процедурата по оценяване и одобряване на проекти на учебници и учебни комплекти и да се гарантира политиката за олекотяване на ученическата раница.

- **„Действащата към момента нормативна уредба допуска обучение в центровете за специална образователна подкрепа (ЦСОП) само на ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст“:**

Сега действащата уредба допуска обучение в центровете за специална образователна подкрепа (ЦСОП) само на ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Това ограничава достъпа на по-големи ученици със специални образователни потребности (СОП), които имат нужда от продължаване на обучението в подходяща среда.

В момента за ученици със специални образователни потребности се разработва индивидуален учебен план дори когато разпределението на учебното време и учебните предмети не се различава от общия училищен учебен план. Това води до ненужно изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми по всеки учебен предмет, което изисква оценяване на учениците с оценки с качествен показател, затруднява приобщаването им в образователния процес и увеличава административната тежест. Учениците със специални образователни потребности, които се обучават в индивидуална форма на обучение, не могат да участват в дейности от целодневната организация на учебния ден. Така с тези ученици не може да се организират групи за занимания по интереси и за други терапевтични дейности, които да подкрепят тяхното обучение и развитие в училищната среда. В нормативната уредба не е

регламентирана възможността в изнесените паралелки в центровете за специална образователна подкрепа да се организира целодневна организация на учебния ден при желание от страна на родителите. Това затруднява целодневното участие на тези ученици в терапевтични и рехабилитационни дейности, както и в занимания по интереси. За ученици със специални образователни потребности, които завършват последен гимназиален клас и не са придобили диплома за средно образование, към момента не е регламентиран документът, който следва да получат и какво право им дава той. Настоящата нормативна база не предвижда възможност ученици със специални образователни потребности да валидират знания и умения във втори гимназиален етап..

- **„Необходима е синхронизация и по-добра приемственост между системата на образованието и грижите в ранна детска възраст и предучилищното образование“:**

Ранното детско развитие се осигурява чрез системата на образованието и грижите в ранна детска възраст (ОГРДВ), която включва ранна детска грижа, предоставяна в детските ясли и в яслените групи към детски градини, и предучилищно образование, предоставяно от детските градини и групите за задължително предучилищно образование към училищата. Необходима е синхронизация, от една страна, на изискванията за ранната детска грижа, независимо дали е предоставяна в детски ясли или в яслени групи към детски градини, и от друга, приемственост между ранната детска грижа и предучилищното образование като отделни етапи на ОГРДВ, без да променят организацията, структурата и управлението на детските ясли, нито правомощията по компетентност на съответните министри.

- **„Налице е необходимост от поставянето на по-силен акцент върху възпитателната роля на българското училище“:**

Настоящото развитие на обществото недвусмислено показва нуждата от повече и ежедневни усилия както страна на родителите, така и от страна на образователната система за ценностното формиране на личността и възпитанието в добродетели, изведено като цел на образованието.

В днешния динамичен и често противоречив свят училището играе ключова роля не само за образованието, но и за възпитанието и изграждането на личността на младите хора като добри хора, с умения за критично мислене, морална преценка и разбиране на различни гледни точки. Високото ниво на релативизъм обаче затруднява учителите във възпитателната им работа и във формирането на устойчива нравствена култура, без която е невъзможно и постигането на редица принципи и цели, заложени в Закона за предучилищното и училищното образование.

При нуждата от по-силен акцент върху възпитателната роля на българското училище с основание следва да се обмисли въвеждането на отделен и задължителен за изучаване от учениците учебен предмет, ориентиран към ценностно формиране на личността и възпитание в

добродетели, чрез който ще се работи и за придобиване на различни групи компетентности – комуникативни, личностни, социални и граждански, умения за учене.

- **„Кариерното ориентиране се реализира чрез регионални центрове, но практиката показва неравномерност в обхвата и качеството на услугите, както и липса на единна методическа и организационна рамка“**

Кариерното ориентиране се реализира чрез регионални центрове, но практиката показва неравномерност в обхвата и качеството на услугите, както и липса на единна методическа и организационна рамка. Доказана е необходимостта от създаването на единна структура с национален обхват, за да се даде възможност за ефективно прилагане на държавната политика в областта на кариерното ориентиране и консултиране, да се обединят ресурсите и експертизата, да се оптимизират административните и финансови ресурси чрез сливане на съществуващи институции.

- „**Процедурата за налагането на санкции е утежнена, което затруднява прилагането им в училищата“**

Понастоящем ЗПУО определя, че на учениците се налагат санкции за неизпълнение на задълженията, определени в закона, в нормативните актове по неговото прилагане и в правилника за дейността на училището, след изчерпване на останалите механизми за въздействие върху вътрешната мотивация и за преодоляване на проблемното поведение на учениците. Процедурата за налагането на санкции е утежнена, което затруднява прилагането им в училищата. Заповедта за налагане на съответна санкция може да се обжалва при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Това допълнително създава административни затруднения на директорите на училищата.

- **„Към момента в училищата с профил „Математически“ и/или „Природни науки“ за ученици приети след държавен план прием в IV клас е налице повторен подбор в VII клас“**

Училищата с профил „Математически“ и/или „Природни науки“ имат право да осъществяват държавен план-прием след завършен 4. клас и да обучават ученици за придобиване на разширена подготовка в областта на математиката и природните науки в прогимназиалния етап на основното образование. Веднъж стигнали 7. клас обаче ученици, обучавани в такива училища, на общо основание отново кандидатстват за прием в същите училища и поради отличната си подготовка по математика класирането им за продължаване на обучението става главно въз основа на резултатите им от националното външно оценяване по български език и литература.

***1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).***

Разрешаването на описаните по-горе проблеми не може да се осъществи в рамките на съществуващото законодателство, чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности.

***1.3. Посочете защо действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема/проблемите.***

Установените проблеми не е възможно да бъдат решени без приемане на Закон за изменение и допълнение на ЗПУО, тъй като съгласно чл. 10, ал. 2 от Закона за нормативните актове обществени отношения, които спадат към област, за която има издаден нормативен акт, се уреждат с неговото допълнение или изменение. Идентифицираните процеси, нуждаещи се от усъвършенстване са регламентирани от правила за поведение в ЗПУО, чиято промяна няма как да се осъществи без целева регулация в действащата нормативна рамка.

***1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.***

Неприложимо.

***1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?***

В официалния сайт на Министерство на образованието и науката, в секция „Стратегии и политики“, подсекция „Оценки и анализи“ е публикувана Последваща оценка на въздействието на резултатите от прилагането на Закона за предучилищното и училищното образование за периода 2017-2022 г. *https://www.mon.bg/mon/strategii-i-politiki/otsenki-i-analizi/*

**2. Цели:**

С предложенията за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) се цели да се модернизира и усъвършенства правната регулация на обществените отношения в системата. С изменението и допълнението на Закона се цели актуализиране и усъвършенстване на процесите в обособените проблемни области. Конкретните цели, които се преследват със Закона за изменение и допълнение на ЗПУО, са както следва:

**Цел 1: Гарантиране на правото на образование на всяко дете и на всеки ученик;**

За изпълнение на целта в ЗПУО са посочени всички институции, пряко отговорни за гарантиране правото на децата и учениците да получат ранен и равен достъп до качествено образование.

**Цел 2: Повишаване на обхвата в образователната система и регламентиране на законово равнище на ангажимента на държавните институции в този процес;**

С предложените изменения се цели да се усъвършенства законовата основа за осигуряване на пълен обхват на децата и учениците, както и регламентиране на реда, в съответствие с който се създават райони и екипи за обхват.

**Цел 3: Ефективно усвояване на компетентностите, заложени в държавните образователни стандарти за предучилищното образование и за общообразователната подготовка;**

Целта е насочена към изграждането на компетентности и умения за живота. Положено е началото на концептуална промяна в образователната система. Предвижда се разработването на нови

учебни програми, които да бъдат основа на по-практически ориентирано образование, насочено към изграждане на умения, а не само към възпроизвеждане на знания. Част от предложените промени са насочени към промяна в принципите на оценяване на учениците, за да се преодолее механичното възпроизвеждане на знания и обучението да се фокусира върху придобиване на умения и формиране на ценности.

**Цел 4: Езиковата подкрепа, осигурявана за деца и ученици, които не владеят български език в достатъчна степен;**

За постигане на целта е предложено в ЗПУО да се създаде възможност за диференциране на езиковата подкрепа в зависимост от степента на владеене на езика, възрастта и индивидуалните потребности на ученика чрез нови два вида езикова подкрепа – интеграционно обучение в индивидуална форма на обучение за ученици от I до VII клас и формиране на групи в подготвителен езиков клас за учениците, които въобще не владеят български език.

**Цел 5: Интегрирани политики за ранно детско развитие и приемственост между ранната детска грижа и предучилищното образование;**

С предложените изменения се акцентира върху съвместните действия на всички заинтересовани и засегнати страни, засилване на взаимовръзките и взаимодействието между тях и с родителите, за постигане на синергия с цел да бъдат уредени по единен начин изискванията към отглеждането, възпитанието, социализацията и обучението на децата.

**Цел 6: Развиване на социално-емоционалните и социално-поведенческите умения на учениците, формиране на устойчива нравствена култура и добродетели;**

Предвижда се развиването на социално-емоционални умения на учениците и повишаването на компетентностите в тази област да се осъществява както през въвеждане на нов учебен предмет добродетели и религии, така и през останалите учебни предмети, насочени към придобиването на общообразователна подготовка.

**Цел 7: Образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, преодоляване на сегрегацията и недопускане на вторична сегрегация;**

Предложени са изменения с цел реализиране на дейности за образователна десегрегация и превенция за недопускане на вторичната сегрегация на деца и ученици от уязвими групи, включително роми, както и дейности за осигуряване на целодневна организация на учебния ден.

**Цел 8: Системно и целенасочено обучение в областта на СТЕМ, математиката и природните науки;**

С предложените изменения и допълнения в тази посока ще се акцентира върху STEM обучението, което ще помогне за разрешаването на едно важно предизвикателство – да се подобрят резултатите на учениците по математика и природни науки. Целта е чрез това обучение да се развият в по-голяма степен аналитичните способности на учениците, доколкото математиката и природните

науки дават едни от най-ценните умения в ерата на изкуствения интелект и ще бъдат в основата на професиите на бъдещето.

**Цел 9: Повишаване качеството на преподаването и професионалната мотивация на педагогическите специалисти, управление на процеса на квалификационнията и професионално им израстване;**

За целта са предложени изменения в модела за квалификация на педагогическите специалисти, обвързани с реалните професионални потребности и резултати от квалификацията; осигуряване на връзка между придобити компетентности, квалификации и кариерно развитие, осигуряване на системна подкрепа и наставничество; създаване на единен процес на ежегодно оценяване на труда на педагогическите специалисти; създаване на информационна база с регистър на програмите за квалификация, единна регистрация на кредити и мониторинг на обученията.

**Цел 10: Подобряване на условията за обучение на ученици със специални образователни потребности, включването им в групи по интереси и валидиране на компетентности;**

Предложените изменения са насочени към осигуряване на по-високо качество и по-добър достъп до образование на ученици със специални образователни потребности чрез предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие като се осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда, както и към предоставяне на възможност на по-големи ученици със специални образователни потребности за продължаване на обучението в подходяща среда при необходимост.

**Цел 11: Гарантиране на устойчивост и системност в провеждането на дейностите по кариерно ориентиране на учениците.**

Предвижда се създаването на единна структура с национален обхват с цел ефективно прилагане на държавната политика в областта на кариерното ориентиране и консултиране, обединяване на административните и финансовите ресурси ресурсите и на професионалната експертиза в тази област.

*Посочете определените цели за решаване на проблема/проблемите, по възможно най-конкретен и измерим начин, включително индикативен график за тяхното постигане. Целите е необходимо да са насочени към решаването на проблема/проблемите и да съответстват на действащите стратегически документи.*

**3. Заинтересовани страни:**

За постигане на възможно най-широко покритие на всички потенциални заинтересовани страни от оценяваните интервенции и нормативни промени в ОВ е приложен инструментът за набелязване на заинтересованите страни, възприет от Европейската комисия, който е в две стъпки:

I. Идентифициране на категориите заинтересовани страни, за които се отнася или които имат интерес в съответната област на действие на политики и законодателство;

II. Сортиране на категориите заинтересовани страни в съответствие с нивото на интерес или на влияние върху конкретната инициатива или мярка за регулиране, за която трябва да се проведе консултацията.

В конкретния случай съобразно спецификата на регулираните обществени отношения списъкът на заинтересованите страни* включва:

**1. Училища и институции в предучилищното и училищното образование;**

ОБЩО 4 509

Детски градини 1 827

Общообразователни и специални училища 1 939

Професионални училища 421

Училища по изкуствата 21

Спортни училища 25

Професионални гимназии 356

Професионални колежи след средно образование 19

**2. Директори, учители и други педагогически специалисти;**

Педагогически персонал в предучилищното образование, в т.ч. директори - 20 001

Преподавателски персонал в общообразователните училища (вкл. учители, директори и заместник-директори с преподавателска заетост) - 55 850;

Преподавателски персонал в професионалните училища, паралелки и колежи (вкл. учители, директори и заместник-директори с преподавателска заетост) - 12 815

**3. Кариерни консултанти, осъществяващи дейности по кариерно ориентиране, както и методическа подкрепа за училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;**

**4. Родители, деца и ученици;**

**в т.ч. деца и ученици със специални образователни потребности; деца и ученици, които не владеят български език в достатъчна степен; деца и ученици от уязвими групи, както и техните родители и семейства;**

Записани учащи по степени на международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011) през учебната 2023/2024 година, брой записани в:

Предучилищно образование (МСКО-0) 216 857

Начално образование (I-IV клас, МСКО-1) 234 521

Прогимназиално и средно образование (V-VII и VIII-XII клас, МСКО-2, 3) 476 470

Професионално обучение за възрастни - I степен професионална квалификация (МСКО-2) 3 464

Професионално обучение за възрастни - II степен професионална квалификация (МСКО-3) 2 258

Професионално обучение за възрастни - III степен професионална квалификация (МСКО-3) 3 034

Професионално обучение след средно образование (МСКО-4) 682.

**5. Министерството на образованието и науката като администрация, която провежда държавната политика в областта на образованието и науката;**

**6. Министерството на здравеопазването, във връзка със съвместните дейности по отношение на детските ясли, яслените групи към детски градини, групите за задължително предучилищно образование към училищата и на училищата в РБ;**

**7. Регионалните управления на образованието - 28;**

**8. Общините - 265 във всичките 28 области в България;**

**9. Местни органи и държавни институции, ангажирани в дейностите по Механизма за обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;**

**10. Висшите училища – 51, в т.ч.:**

- Университети и специализирани висши училища 48 (в т.ч. колежи в структурата на университети и специализирани висши училища 17)
- Самостоятелни колежи 3

**11. Българската академия на науките, доколкото в сега действащия ЗПУО нейният председател има ангажимент по съгласуване на оценителите на проектите на познавателна книжка, учебник или на учебен комплект;**

**12. Синдикалните организации и социалните партньори, бизнеса и публичните институции;**

**13. Неправителствените организации в областта на предучилищното и училищното образование;**

**14. Издателствата, които са ангажирани с процесите по издаване на познавателни книжки, на учебници или на учебни комплекти;**

**15. Държавата и обществото.**

*****С цел посочване на по-конкретни данни за броя на основните заинтересовани страни, които са пряко засегнати от разпоредбите на ЗПУО, са извлечени относими данни от Националния статистически институт за учебната 2023/2024 г., актуални към 26.04.2024 г.

*Посочете всички потенциални заинтересовани страни/групи заинтересовани страни (в рамките на процеса по извършване на частичната предварителна частична оценка на въздействието и/или при обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове), върху които предложенията ще окажат пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи/общини и др.).*

**4. Варианти на действие. Анализ на въздействията.**

**Вариант 1 „Без действие“:**

**Описание:**

Вариантът „Без действие“ се характеризира с непредприемане на никакви действия, които пряко да адресират дефинирания проблем. В този случай ще продължи да действа настоящата правна рамка, което ще е пречка за усъвършенстване на разпоредбите на ЗПУО. По този начин няма да се реализират редица мерки и политики, насочени към установени области, в които има необходимост от усъвършенстване на регулацията на обществените отношения.

Анализът на действащите към момента правни норми показва следното:

С Постановление № 100 от 08 юни 2018 година (ПМС № 100) беше разработен Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (Механизъм). Прилагането на Механизма от институции на местно и национално ниво спомага за повишаване обхвата в предучилищното и училищното образование и за намаляване броя на отпадналите от училище и на дела на преждевременно напусналите училище, но все още взаимодействието между институциите не е достатъчно ефективно. В момента основна роля в този процес имат учителите и регионалните управления на образованието. Необходимо е да се засили съдействието и участието и на другите държавни институции, ангажирани в процеса.

Проблемът с обхвата на децата е основно свързан със сегрегацията, чието преодоляване в отделни училища все още не може да се реализира ефективно. Директори на училища съвместно с кметовете на общини не успяват да постигнат баланс в планирането на приема в I клас, както и в преодоляване на вторичната сегрегация. Ниският размер на глобите по чл. 347 от ЗПУО за родители, които не запишат децата си, подлежащи на задължително предучилищно или училищно образование, в детска градина или училище, както и издаването на актове за нарушения – глоби, които кметовете налагат във връзка с обхвата, не са достатъчни за гарантиране на обхват в предучилищното и училищното образование.

Друг, свързан с горния проблем, е този за езиковата грамотност на учениците. Към момента езикова подкрепа се предоставя в рамките на общата подкрепа за личностно развитие – консултации, допълнителни часове по български език и литература др. На практика, въпреки задължителното предучилищно образование, в първи клас постъпват деца, които не владеят български в достатъчна степен. Това затруднява пълноценното им обучение по всички предмети, води до натрупване на дефицити и в крайна сметка до отпадане от образователната система.

Участието във форми на образование и грижи в ранна детска възраст има добавена стойност с високо качество. Ранното детско развитие на настоящия етап се осигурява чрез системата на образованието и грижите в ранна детска възраст (ОГРДВ), която включва ранна детска грижа, предоставяна в детските ясли и в яслените групи към детски градини, и предучилищно образование, предоставяно от детските градини и групите за задължително предучилищно образование към училищата. С въвеждането на задължително предучилищно образование за 4-

годишните е предприета сериозна крачка, която вече дава отражение върху обхвата на децата. Все още обаче не е решен проблемът за създаване на цялостна система за образование и грижи в ранна детска възраст, която да синхронизира ранното учене и грижи в детските ясли и предучилищното образование в детските градини.

В последните години кметове на общини се възползваха от правото да обявяват учебни дни за неучебни, позовавайки се на аргументи, свързани с метеорологичните условия и със здравето на учениците, въпреки че в правомощията на регионалните здравни инспекции е определянето на противоепидемични мерки след оценяването на риска за здравето на гражданите.

Към момента училищата с профил „Математически“ и/или „Природни науки“ имат право да осъществяват държавен план-прием след завършен IV клас и да обучават ученици за придобиване на разширена подготовка в областта на математиката и природните науки в прогимназиалния етап на основното образование. В момента обаче ученици, завършили основно образование в такива училища, след 7. клас се налага отново да кандидатстват на общо основание за прием в същите училища, без да се отчита фактът, че те вече са били приети и обучавани в същите училища.

По отношение на оценяването на учениците в преобладаващата част от случаите се наблюдават рутинни практики за оценяване с акцент върху самата оценка, без да се отчита напредъка на ученика към определен момент. Оценява се способността за възпроизвеждане на преподавания материал, а не толкова възможността за аналитично и критично мислене, за трансформиране на знанията в умения и прилагането им в практиката. Сравнително слабо се използва формиращото оценяване в системата, особено в класовете след начален етап. Не се оценяват в достатъчна степен социално-емоционалните и социално-поведенческите умения, ценностното формиране на личността и възпитанието в добродетели.

Понастоящем квалификацията на педагогическите специалисти е базова – която се получава по време на обучението във висшите училища и продължаваща – за повишаване на компетентностите на учители, директори и други педагогически специалисти, провеждана от регистрирани обучителни организации. Към момента директорите контролират продължаващата квалификация и могат да насочат например всички учители към едни и същи курсове и едни и същи обучителни организации. В същото време, въпреки въведения регистрационен режим, липсва система за контрол върху съдържанието на обучителните програми, както и върху качеството на обучението от самите организации.

Към момента, при извършени изменения и допълнения в учебните програми, касаещи отделна тема, няма възможност да се извършват обективно необходими промени само в тази част на учебника, която се отнася до промяната. Някои от учебниците са тежки; учениците ги носят в училище през цялата учебна година независимо от това, че част от учебното съдържание е изучено. Към настоящия момент познавателните книжки и учебните помагала се създават като печатни

издания, печатни издания с електронен вариант или електронни издания, а учебниците – само като печатни издания или печатни издания с електронен вариант. Учебниците се предоставят за безвъзмездно ползване като печатно издание.

Съгласно действащия сега ЗПУО процедурата за оценяване на проект на познавателна книжка, учебник или на учебен комплект преминава през 2 етапа. Първият етап е оценка за съответствие с изискванията на държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала. В този процес на оценка участват широк кръг експерти – преподаватели във висши училища, учени от БАН, специалисти по графичен дизайн, специалисти по полиграфия, експерти от МОН или от регионалните управления на образованието (РУО) и учители. Вторият етап включва оценка за пригодността за прилагане на проектите в училище. Тази оценка се осъществява във всяко училище от учителите, които преподават учебния предмет в съответния етап от степента на образование, с изключение на командированите и отсъстващите поради ползване на законоустановен отпуск. Процедурата е сложна, изисква по-дълъг период от време и съответни финансови средства за разпространяване на проектите на учебници, подлежащи на оценяване, а практиката показва, че в някои случаи се допуска и формалност при изпълнението. Формално се извършва и съгласуването от председателя на Българската академия на науките.

При сега действащата нормативна уредба обучението в центровете за специална образователна подкрепа (ЦСОП) е само за ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст. Това ограничава достъпа на по-големи ученици със специални образователни потребности (СОП), които имат нужда от продължаване на обучението в подходяща среда. В момента се изисква индивидуален учебен план дори когато разпределението на учебното време и предметите не се различава от общия училищен учебен план. Това води до ненужно изготвяне на документи и индивидуални учебни програми по всеки предмет, което създава административна тежест. Към момента ученици със СОП, обучаващи се в индивидуална форма, не могат да участват в дейности от целодневната организация на учебния ден.

В нормативната уредба не е регламентирана възможността в изнесените паралелки в ЦСОП да се организира целодневна организация на учебния ден при желание от страна на родителите. За ученици със СОП, които завършват последен гимназиален клас и не са придобили диплома за средно образование, към момента не е регламентиран документът, който следва да получат и какво право им дава той. Настоящата нормативна база не предвижда възможност ученици със СОП да валидират знания и умения във втори гимназиален етап.

Системата от форми на кариерно ориентиране, както и образователната среда, в която те се реализират предоставя възможност за услуги, свързани с професионално ориентиране на учениците в партньорство с работодателските организации и бизнеса. Кариерното ориентиране се реализира чрез регионални центрове, но практиката показва неравномерност в обхвата и

качеството на услугите, както и липса на единна методическа и организационна рамка. Към момента няма единна структура с национален обхват, която да прилага държавната политика в областта на кариерното ориентиране и консултиране, да обединява административните и финансовите ресурси и експертизата на специалистите в системата.

Съгласно насоките от Ръководството за извършване на предварителна оценка на въздействието Оценката на въздействието на нормативни актове е инструмент, който допринася за формулиране и изпълнение на по-добри публични политики. Именно чрез нея се идентифицират определени области в изследвания закон, които не функционират достатъчно ефективно и имат нужда от регулация. Дори и в случаите, когато разпоредбите от изследвания нормативен акт (в случая ЗПУО) изпълняват функцията си да регулират дадените обществените отношения безпроблемно, то не следва да се пренебрегва вариант, при който от перспективата на времето на прилагане се разкриват механизми за още по-ефективни и полезни от гледна точка на поставените цели правила за поведение. Именно такъв е случаят и с някои от измененията, които се основават на усъвършенстването и доразвиването на вече съществуващите правила с цел същите да станат по-благоприятни за системата на предучилищното и училищното образование и адресатите на закона.

В заключение може да се обобщи, че вариант, който се основава на пасивност в случаите, когато в хода на анализа е установена необходимост от промяна не би бил целесъобразен и полезен.

**Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

При извършените проучвания в процеса на изготвяне на настоящата оценка не са идентифицирани положителни въздействия от прилагането на посочения Вариант 1 върху нито една от заинтересованите страни.

*(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)*

**Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

Прилагането на **Вариант 1** „Без действие“ би довело до запазване на сега действащите правни норми, без да се предприемат действия за отчитане на редица променени обстоятелства. Това ще възпрепятства усъвършенстването и актуализирането на нормативния акт, респективно формулирането и изпълнението на по-добри публични политики.

Прилагането на **Вариант 1** „Без действие“ ще окаже отрицателно въздействие, тъй като няма да се предприемат действия, които да отговарят на идентифицирания проблем. По този начин системата на предучилищното и училищното образование няма да се усъвършенства и подобри в областите, в които е установена такава необходимост, разписани в раздел първи от настоящия формуляр „Проблеми за решаване“.

**Специфични въздействия:** Няма

**Въздействия върху малките и средните предприятия:**

Прилагането на **Вариант 1** няма да окаже въздействие върху МСП.

**Административна тежест:** Няма

*1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.*

*1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)*

**Вариант 2 „Инициатива за нормативни промени с приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за предучилищното и училищното образование“**

Разглежданият вариант на действие предлага конкретни регулаторни мерки, които са насочени към усъвършенстване на действащите правила в ЗПУО, който е основния нормативен акт в системата на предучилищното и училищното образование. Така се очаква процесите да бъдат по-ефективни и ефикасни в изпълнението на поставените цели и приоритети.

Една от най-значимите промени, предложени за изменение и допълнение на ЗПУО, е детайлната регламентация на езиковата подкрепа, осигурявана за деца и ученици, които не владеят български език в достатъчна степен за да постигнат ефективно усвояване на компетентностите, заложени в държавните образователни стандарти за предучилищното образование и за общообразователната подготовка. За да се отговори на тези потребности се предвиждат нови два вида езикова подкрепа – интеграционно обучение в индивидуална форма на обучение за ученици от I до VII клас, което позволява първоначално ускорено усвояване на българския език и постепенното им интегриране в паралелка с ученици от същия клас, както и подготвителен езиков клас в дневна, индивидуална, вечерна или дистанционна форма на обучение за учениците, които въобще не владеят български език. Видът на езиковата подкрепа ще се определя след установяване на степента на владеене на български език. Такова установяване се предвижда при постъпване на детето или ученика за първи път в системата на предучилищното и училищното образование. С предложените промени се създава възможност за диференциране на езиковата подкрепа в зависимост от степента на владеене на езика, възрастта и индивидуалните потребности на ученика и се цели ефективно усвояване на български език като основа за успешно обучение и по останалите учебни предмети.

Предвиждат се промени и в завършването на клас, като се допуска еднократно повтаряне на първи клас, когато ученик не е усвоил компетентностите, предвидени в учебната програма по български език и литература, както и на подготвителния езиков клас, когато се установи, че ученикът не владее ефективно български език, за да може да участва пълноценно в образователния процес по останалите предмети.

Измененията предвиждат и по-силно ангажиране на държавата с интегрирани политики за ранно детско развитие, включващо физическото, езиковото, духовно-нравственото, социалното,

емоционалното и творческото развитие на децата от раждането им до постъпването им в първи клас. Предложените допълнения осигуряват логическа подредба и синхронизация, от една страна, на изискванията за ранната детска грижа, независимо дали е предоставяна в детски ясли или в яслени групи към детски градини, и от друга страна – приемственост между ранната детска грижа и предучилищното образование като отделни етапи на ОГРДВ, без да променят организацията, структурата и управлението на детските ясли, нито правомощията по компетентност на съответните министри. В тази връзка предвидената в ЗПУО наредба за ранното детско развитие се променя на наредба за ранната детска грижа и урежда по единен начин изискванията към отглеждането, възпитанието, социализацията и обучението на децата. Нов момент е приемането на съвместна наредба на министъра на образованието и науката и на министъра на здравеопазването, регламентираща държавни образователни изисквания за придобиване на професионална квалификация „специалист по ранна детска грижа“ в отговор на нарастващия недостиг от медицински сестри в детските ясли и нуждата от подготвени специалисти, които да отговорят на комплексните потребности при отглеждането, възпитанието, социализацията и обучението на децата преди постъпването им в детска градина.

Очаква се да бъде повишен обхватът на децата и на учениците в системата на задължителното предучилищно и училищно образование чрез регламентиране на законово равнище на ангажимента на държавните институции съвместно и координирано да работят за обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

Включването на регионалното управление на образованието като териториална администрация за управление и контрол на системата на предучилищното и училищното образование в процедурите по утвърждаване на училищния план-прием предоставят възможност да бъде проведена резултатно държавната политика, свързана с образователната интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, както и плавното преминаване към едносменен режим и създаването на условия полудневната организация на учебния ден да се осъществява преди обяд.

С измененията се цели да бъдат създадени административни механизми за гарантиране на правото на образование на всяко дете и на всеки ученик, както и за повишаване на обхванатите в образователната система. Целта е глобите, които кметовете налагат във връзка с обхвата, да бъдат индексирани в съответствие с инфлацията, която за периода от приемане на ЗПУО до момента е 52,4%.

Достъпът до образование е свързан и с предвижданото ограничаване на броя дни, които кмет на община може да обяви за неучебни за училища на територията на общината. Целта е това да е

възможно само когато това е денят за честване на празника на общината, без кметовете да ползват мотиви, които са от експертизата на други държавни институции.

Предложението за изменение и допълнение на ЗПУО предвижда и някои промени в оценяването. Изведени са общите принципи на оценяването – обективност и справедливост, съгласуваност и координация, прозрачност и проследимост, насоченост към мотивация и подкрепящо напредъка. С предложените промени на преден план се извежда оценяването на придобитите житейски значими умения, а не на знания и заучена информация. Особен акцент се поставя върху формиращото оценяване, ориентирано към процеса на ученето и към стимулиране на активността и отговорността на ученика. Причината за това е сравнително слабото използване на формиращото оценяване в системата, особено в класовете след начален етап. В преобладаващата част от случаите се прилагат рутинни практики за оценяване, фокусирано върху оценката, без да дава информация за напредъка на ученика към определен момент, а това пречи да се установяват силните и слабите му страни като предпоставка за отчитането на неговия прогрес в постигане на целите, да се направят необходимите констатации, да се анализират причините и да се препоръчват конкретни стъпки, за да се намали „незнанието“. Наред с това измененията предвиждат в процеса на оценяването да се отчитат и придобитите социално-емоционални и социално-поведенчески умения. С предложените промени се осигурява обратна връзка за резултатите от вложените от него усилия, както и възможност за самооценяване и саморегулация.

Засиленият обществен интерес и нуждата от подкрепа за развитие на математическите умения налагат създаване на нов вид специализирано училище – математическа или природоматематическа гимназия. За да се избегне този повторен подбор и да се гарантира продължаваща специализация в областта на математиката и природните науки, се предвижда математическите и природоматематическите гимназии да приемат ученици в V клас и да им предоставят специализирана подготовка до завършване на средно образование, без да е нужно учениците да кандидатстват отново в същите училища. Приетите след IV клас ученици, по свое желание въз основа на резултатите от националното външно оценяване след VII клас може да кандидатстват за прием в други училища, като освободените от тях места се попълват с други ученици. В същото време математическите и природоматематическите гимназии ще могат да осъществяват държавен план-прием и в изцяло нови паралелки с ученици след VII клас. С цел подбор на ученици с изявени таланти в областта на математиката и природните науки се създава възможност и за включване на проверка на способностите (чрез олимпиади и състезания) като елемент на балообразуването наред с резултатите от националните външни оценявания. Всички тези промени ще осигурят системно и целенасочено обучение в областта на СТЕМ, ще спомогнат за мотивацията на учениците и ще намалят напрежението от повторно кандидатстване.

С предложените промени се поставя и по-силен акцент върху възпитанието като част от образованието. Настоящото развитие на обществото недвусмислено показва нуждата от повече и ежедневни усилия както от страна на родителите, така и от страна на образователната система за ценностното формиране на личността и възпитанието в добродетели, изведено като цел на образованието. Наред с необходимостта от разгръщане на тази концепция през учебните програми по всички общообразователни предмети, на законово ниво в задължителните учебни часове се въвежда и нов учебен предмет *добродетели и религии*, насочен към формиране на устойчива нравствена култура, морална преценка и разбиране на различни гледни точки. Учебният предмет се предлага за изучаване по избор като религия – православие, религия – ислям или добродетели/етика, като по този предмет няма да се поставят оценки. През този предмет, както и през останалите учебни предмети, насочени към придобиването на общообразователна подготовка, ще се работи и за развиване на социално-емоционалните и социално-поведенческите умения на учениците, които в най-голяма степен допринасят за благополучието, разбирано като осигуряване на условия за насърчаване на психичното и физическото здраве и за създаване на подкрепяща и позитивна среда.

С инициираните промени в ЗПУО освен налагането на санкции се въвежда и налагането на предупредителни мерки – забележка; предупреждение за преместване в друга паралелка в същото училище; предупреждение за преместване в друго училище; предупреждение за преместване от дневна форма или от дуална система на обучение в самостоятелна форма на обучение. Предупредителната мярка „забележка“ ще се налага от класния ръководител или всеки учител, който преподава на ученика, а всички останали предупредителни мерки – от директора, чрез вписване в електронния дневник. С това се цели по-голяма гъвкавост на учителите по отношение на мерките, които предприемат за преодоляване на проблемното поведение на учениците и за въздействие върху тяхната вътрешна мотивация. От друга страна, санкциите се ограничават само до три – преместване в друга паралелка в същото училище; преместване в друго училище и преместване от дневна форма или от дуална система на обучение в самостоятелна форма на обучение, с което цели значително облекчаване на процедурата по налагането на санкции, респективно обжалването им при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

С промените се предлага въвеждане на нови кариерни статути – базов учител и учител методик, за осигуряване на системна подкрепа в обучението на студенти и наставничеството, както и въвеждане на задължителна ежегодна квалификация, включваща нови форми – вътрешно- и междуинституционална, с ясна логика за присъждане на квалификационни кредити. Очаква се повишаване на взаимовръзката между висшето образование и кариерното развитие чрез интеграция на регистрите и уеднаквяване при придобиване на професионална квалификация учител, както и развитие на професионални учещи общности за устойчиво, практико-ориентирано

учене. Предвижда се създаване на единен процес на ежегодно оценяване на труда, който едновременно оценява, мотивира и подпомага професионалното развитие. Планирано е създаване на информационна база с регистър на програмите, осигуряваща прозрачност, рейтинг, единна регистрация на кредити и мониторинг на обученията.

Създаването на учебника като делима съвкупност ще даде възможност при настъпили изменения и допълнения в учебните програми да се извършват обективно необходими промени само в частта на учебника, касаеща промяната. Създаването на учебника като делима съвкупност от теми ще бъде още една от мерките на Министерството на образованието и науката за намаляване тежестта на ученическата раница.

Създаването на учебниците като електронни издания ще даде възможност за гъвкаво и интерактивно обучение. Електронното издание ще включва освен цялото учебно съдържание, но и допълнителен материал под формата на анимации, звук, интерактивни задачи и тестове, т.е. елементи, които не могат да бъдат включени в печатното издание. Към момента учебниците се предоставят за безвъзмездно ползване като печатно издание. Предвижда се съкращаване на времето по оценяване и одобряване на проекти и поемане на отговорността по оценяването и одобряването на проектите само от Министерството на образованието и науката. Цели се избягване на формалността на съгласуването на оценителите на проектите на познавателна книжка, учебник или на учебен комплект от председателя на Българската академия на науките и оптимизиране на времето по оценяване и одобряване на проектите.

С предложените промени се регламентира възможността в ЦСОП да се обучават ученици от I до XII клас, без ограничение само в задължителната училищна възраст. Предвижда се индивидуален учебен план на ученик със специални образователни потребности да се разработва само когато разпределението на учебното време по един или по повече учебни предмети е различно от училищния учебен план, както и когато се включват само част от учебните предмети, определени в училищния учебен план. Целта на промените също е да се даде възможност тези ученици да бъдат включени в групи по интереси и други дейности, част от целодневната организация, дори при индивидуална форма на обучение.

С промените ученици в изнесени паралелки в ЦСОП ще могат да участват в целодневната организация на учебния ден, като това ще спомогне за включването на тези ученици в терапевтични и рехабилитационни дейности, както и в занимания по интереси, в рамките на целодневното им обучение. С измененията се очаква да се даде възможност на учениците със СОП, оценявани с оценки с качествен показател по индивидуални учебни програми, да валидират компетентности и за втори гимназиален етап.

Чрез създаването на Национален център за кариерно ориентиране се цели гарантиране на устойчивост и системност в провеждането на дейностите по кариерно ориентиране, както и

методическа подкрепа за училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие. Предвижда се и повишаване на квалификацията на кариерните консултанти чрез централизирана и систематизирана политика, чрез гъвкаво разпределение на кадрови ресурси в зависимост от нуждите в различните региони на страната.

Дейностите в системата на предучилищното и училищното образование се финансират със средства от държавния бюджет, бюджетите на общините, европейски фондове и програми и други източници. Предложените изменения и допълнения в Закона целят да подобрят и надградят провежданите политики в областта на предучилищното и училищното образование. В тази връзка средствата за прилагането им ще се осигурят в рамките на планираните с Актуализираната средносрочна бюджетна прогноза за периода 2025-2028 г. ресурси за предучилищно и училищно образование.

В заключение може да се обобщи, че изложените основни промени в Закона са в отговор на констатираните в хода на прилагането и практиката несъвършенства, които се очаква с избора на този вариант да бъдат отстранени.

**Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

Прилагането на **Вариант 2** ще окаже положителни въздействия върху всички заинтересовани и засегнати страни, подробно описани в Раздел 3. „Заинтересовани страни“ на настоящата оценка на въздействието, като се прецизират и усъвършенстват действащите правила в ЗПУО.

*(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)*

**Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:**

В процеса на изготвяне на настоящата оценка на въздействието не са идентифицирани негативни въздействия от посочения Вариант 2 върху заинтересованите страни.

*(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)*

**Специфични въздействия:** Няма

**Въздействия върху малките и средните предприятия:**

Прилагането на **Вариант 2 няма да окаже въздействие** върху МСП.

**Административна тежест:** Няма

*(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)*

*1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.*

*1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)*

**5. Сравняване на вариантите:**

**Степени на изпълнение по критерии:** 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

| | | Вариант 1 „Без действие“ | Вариант 2 | Вариант 3 „Нерегулативна намеса“ |
|---|---|---|---|---|
| ***Ефективност*** | Цел: Гарантиране на правото на образование на всяко дете и на всеки ученик | 3 | 1 | 3 |
| ***Ефикасност*** | Цел: Гарантиране на правото на образование на всяко дете и на всеки ученик | 3 | 1 | 3 |
| ***Съгласуваност*** | Цел: Гарантиране на правото на образование на всяко дете и на всеки ученик | 3 | 1 | 3 |

*1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.*

*1.2. Посочете степента, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите:*

*ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;*

*ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;*

*съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.*

**6. Избор на препоръчителен вариант по проблеми 1-4:**

**Вариант 2 „Инициатива за нормативни промени с приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение“**

**Аргументите за това са свързани със следното:**

**1.** Вариант 2 се отличава с най-висока степен на ефективност, във връзка с неговата целесъобразност и с най-висок потенциал за постигане на целите.

**2.** Вариант 2 се характеризира с най-висока степен на ефикасност сред идентифицираните варианти на действие с оглед на ефекта за заинтересованите страни и за обществото.

**3.** Вариант 2 съдържа най-голям потенциал за изпълнение на държавната политика, насочена към подобряване на системата на предучилищното и училищното образование.

*Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.*

**6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):**

○ Ще се увеличи

○ Ще се намали

◉ Няма ефект

Към момента прилагането на Вариант 2 няма да въздейства по отношение на административната тежест.

Едновременно с това следва да се отбележи, че със заключителните разпоредби на ЗИД на ЗВО са предложени изменения в ЗПУО за осигуряване на прецизна уредба по отношение на извършването на служебна проверка в регистър за наличие на завършено основно образование, средно образование и/или степен на професионална квалификация. Приемането на предложените изменения ще доведе до намаляване на административната тежест. Предложените промени са включени и в Плана за намаляване на административната тежест, приет с РМС № 233 от 2024 г., където е предвидена за изпълнение мярка 142 за промени в Закона за висшето образование.

*1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.*

*1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.*

**6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?**

○ Да

◉ Не

*1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.*

*1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).*

*1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.*

*1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.*

*1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.*

*1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.*

**6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?**

○ Да

◉ Не

Прилагането на Вариант 2 няма да доведе до създаване на нови регистри.

*Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.*

**6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми):**

○ Актът засяга пряко МСП

◉ Актът не засяга МСП

Проектът на Постановление не засяга МСП.

*Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.*

**6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):**

Не са налице потенциални рискове от прилагането на Вариант 2.

*Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.*

**7. Консултации:**

○ Проведени са консултации

*Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.*

◉ Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

Провеждането на обществени консултации се осъществява по чл. 26 от Закона за нормативните актове за срок от 30 дни.

*Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.*

**8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?**

○ Да

◉ Не

Приемането на нормативния акт не произтича от правото на Европейския съюз.

*1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).*

*1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.*

**9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?**

○ Да

◉ Не

Не се изисква извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици.

*(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)*

**10. Приложения:**

*Приложете необходимата допълнителна информация и документи.*

**11. Информационни източници:**

1. Закон за предучилищното и училищното образование;
2. Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в РБ (2021-2030)
3. Доклад за последваща оценка на въздействието на резултатите от прилагането на Закона за предучилищното и училищното образование за периода 2017 – 2022 г.

*Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.*

**12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:**

Име и длъжност:
Ивайло Христов, директор на дирекция „Правна“;

Дата: 23.05.2025 г.

Подпис:

23.5.2025 г.

X

Ивайло Христов
Директор на дирекция "Правна"
Signed by: Ivaylo Petkov Hristov